

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

ROK ZBIGNIEWA HERBERTA

Herbert

FORA TEMATYCZNE V ZJAZDU

ŚWIATOWE FORUM ORGANIZACJI POLONIJNYCH
ŚWIATOWE FORUM EDUKACJI POLONIJNEJ
ŚWIATOWE FORUM KULTURY POLONIJNEJ
ŚWIATOWE FORUM NAUKI POLSKIEJ POZA GRANICAMI KRAJU
ŚWIATOWE FORUM MEDIÓW POLONIJNYCH
ŚWIATOWE FORUM DUSZPASTERSTWA POLONIJNEGO
FORUM SPORTU I TURYSTYKI POLONIJNEJ

ORGANIZATORZY

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA POLSKA”
RADA POLONII ŚWIATA

Patronat Honorowy nad V Światowym Zjazdem
Polonii i Polaków z Zagranicy
w roku 100-lecia Odzyskania Niepodległości
objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzej Duda

Zdjęcie: Agata Pawłowska / PAI

WYDARZENIA

V Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy Warszawa 2018

Rok 2018 jest szczególnym rokiem dla Polaków i Polonii na całym świecie. W listopadzie tego roku mija 100 lat od odzyskania przez Polskę niepodległości. W setną rocznicę niepodległości rząd polski zwiększył środki przeznaczone na Polonię do 100 milionów złotych, co jest o 30% więcej niż w poprzednich latach. Marszałek Senatu Stanisław Karczewski zapewnił, że Senat opiekuje się Polonią i będzie nadal to robił, a nakłady na Polonię będą systematycznie zwiększane.

ŁĄCZY NAS NIEPODLEGŁA

Z tej historycznej okazji w dniach 20-23 września w Warszawie odbył się V Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy pod hasłem „Łączy nas Niepodległa”. Była to impreza o ogromnym rozmachu, w której wzięło udział ponad 600 osób z całego świata, czyli dwa razy więcej niż w poprzednich zjazdach. Pierwszy zjazd Polonii odbył się w 1992 roku w Krakowie, kiedy Polacy z Polski i całego świata po raz pierwszy spotkali się w niepodległej Ojczyźnie.

Dotychczas zjazdom polonijnym towarzyszyły ważne wydarzenia, m. in. w roku 1992 było to przyjęcie „Apelu do Polonii świata i władz Rzeczypospolitej o zabezpieczenie praw polskich mniejszości w krajach postkomunistycznych”, a w roku 2007 podczas III Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy – podpisanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ustawy o Karcie Polaka.

Tegoroczny zjazd został objęty honorowym patronatem prezydenta Andrzeja Dudy, a w skład Komitetu Honorowego weszli m. in. marszałek Sejmu Marek Kuchciński, marszałek Senatu Stanisław Karczewski, wicepremier Minister Nauki Jarosław Gowin, wicepremier Minister Kultury Piotr Gliński, szef Ministerstwa Spraw Zagranicznych Jacek Czaputowicz oraz szef Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Joachim Brudziński. Przedsięwzięcie zostało dofinansowane przez Senat RP w ramach środków na opiekę nad Polonią i Polakami za granicą. Jego współorganizatorem było Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”.

W pierwszym dniu zjazdu, po mszy świętej w intencji Ojczyzny w Archikatedrze pw. Św. Jana koncelebrewanej przez ks. Arcybiskupa Metropolite Warszawskiego Kardynała Kazimierza Nycza oraz po złożeniu wieńców przez delegację zjazdu przed Grobem Nieznanego Żołnierza i pod tablicami pamiątkowymi w Parlamencie, Prezydent RP Andrzej Duda spotkał się z Polonią w Pałacu Prezydenckim. Wartym podkreślenia jest fakt, że po przemówieniu Prezydent z małżonką przeznaczili czas na rozmowy i zdjęcia z uczestnikami zjazdu, a przypominam było ich ponad 600 osób. ▷

W numerze:

■ Wydarzenia: V Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy	2
■ Aktualności:	
- Wizyta Marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego w Republice Mołdawii	7
- Międzynarodowa Konferencja Medyczna w Kiszyniowie	10
- Kardynał Nycz z wizytą w Mołdawii	12
■ Biuletyn Polaków Gagauzji:	
- Poznajemy województwo kujawsko-pomorskie	14
- Polacy Budżaka na Budva Fest 2018	15
- Wymiana młodzieży w Komracie	16
■ Temat z okładki: Zbigniew Herbert	19
■ Rozmowy o Polsce: Andrej Sinejko o Letniej Szkole w Toruniu	22
■ Aktualności: Kurs metodyczny dla nauczycieli polonijnych	25
■ Klub Mądrej Sówki: Językowe łamańce	25
■ Fotoreportaż: Międzynarodowa Spartakiada w Gagauzji	26

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych ogłoszeń i reklam. Opinie wyrażone przez czytelników nie zawsze są zgodne z opinią redakcji.

Projekt jest finansowany ze środków przyznanych z funduszy polonijnych Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą na wniosek Ambasady RP w Kiszyniowie

Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Kiszyniowie

Koncert Galowy „Nasza Niepodległa”, z udziałem gwiazd polskiej piosenki, był ostatnim wydarzeniem pierwszego dnia V Światowego Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy. W czasie koncertu w Teatrze Wielkim Operze Narodowej, Nagrodę im prof. Stelmachowskiego, przyznaną po raz pierwszy przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” za zasługi na rzecz Polonii, odebrał premier Mateusz Morawiecki. Nagrodę wręczył premierowi prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski.

Uczestnicy V Zjazdu Polonii i Polaków z zagranicy mieli okazję posłuchać 14 najlepszych utworów z ostatnich stu lat w nowoczesnych aranżacjach. Były to pieśni patriotyczno-religijne, dawne piosenki żołnierskie i legionowe, piosenki frontowe i napisane podczas II wojny światowej, piosenki opozycyjne, a także nowsze, powstałe lub spopularyzowane po 1989 roku, takie jak „Ułani, ułani, malowane dzieci”, „Polskie kwiaty” czy „Czerwone maki na Monte Cassino”.

Kolejne dni były poświęcone debatom, prelekcjom, warsztatom i wizytom studyjnym w ramach siedmiu forów tematycznych: Forum Organizacji Polonijnych, Forum Edukacji Polonijnej, Forum Kultury Polonijnej, Forum Nauki Polskiej Poza Granicami Kraju, Duszpasterstwa Polonijnego, Forum Sportu i Turystyki Polonijnej oraz Forum Mediów Polonijnych, w którym miałam zaszczyt uczestniczyć, reprezentując redakcję Pisma Polaków w Republice Mołdawii „Jutrzenka”.

■ Elena Pumnea, dziennikarka czasopisma „Jutrzenka” na V Zjeździe Polonii i Polaków z Zagranicy

FORUM MEDIÓW POLONIJNYCH

Tematem przewodnim Forum Mediów Polonijnych było wykorzystanie najnowszej technologii w przekazywaniu informacji, a jego celem – wymiana doświadczeń oraz wypracowanie nowych form współpracy mediów polonijnych, poznanie nowych trendów i możliwości w świecie mediów, podniesienie kwalifikacji uczestników, opracowanie kierunków działań na najbliższe lata oraz zapoznanie uczestników ze stanem wiedzy na temat kondycji i kierunków działania mediów polonijnych.

Około 80 dziennikarzy polonijnych z całego świata w ramach Forum Mediów Polonijnych miało okazję uczestniczyć razem z przedstawicielami Senatu, TVP Polonia i MSZ w sesjach dyskusyjnych na temat wymiany doświadczeń w zakresie funkcjonowania mediów polonijnych i ich roli w utrzymaniu więzi z krajem. Reprezentanci polskiego MSZ zaprezentowali strategię i kierunki promocji Polski w świecie przez media polonijne: wzmocnienie pozycji Polski na arenie międzynarodowej, zapewnienie bezpieczeństwa i ochronę dziedzictwa kulturowego.

Zastępca dyrektora TVP Polonia Filip Frąckowiak podkreślił, że stacja zyskuje na znaczeniu w dobie rozwoju technologii. Stacja stara się działać w trzech obszarach: informacja dla Polonii, informacja dla rodzin w kraju oraz wymiana informacji pomiędzy środowiskami polonijnymi. TVP Polonia stara się angażować Polonię w tworzenie

■ Wystawa prasy polonijnej

programów. Przykładami takich programów jest „Magazyn z Wyp”, opowiadający o życiu Polaków w Wielkiej Brytanii i Irlandii oraz „Wilnoteka” – cotygodniowy magazyn informacyjno-publicystyczny o losach polskości na Litwie.

Na sesji poświęconej doskonaleniu warsztatu dziennikarskiego Aleksander Głowczewski, dziennikarz Polskiej Agencji Prasowej zapoznał uczestników z zasadami budowania informacji. Z komunikatów i depesz przygotowywanych lub rozpowszechnianych przez PAP korzystają wydawcy prasy, telewizje czy media w Internecie.

Z kolei Cezary Ciszewski z Akademii Filmowej TVP S.A., który jest propagatorem idei telewizji w telefonie komórkowym, opowiadał dziennikarzom polonijnym jak profesjonalnie wykorzystać smartfon do realizacji reportażu. Założyciel ruchu filmowego „Miasta w komie”, towarzyszył także uczestnikom Forum Mediów Polonijnych podczas warsztatów praktycznych w terenie, na których podzieleni na kilka grup dziennikarze nagrywali, zarówno komórkami jak i tradycyjną kamerą, rozmowy z przechodniami na warszawskiej starówce na temat 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

Oprócz dyskusji i prelekcji dziennikarze polonijni mieli okazję uczestniczyć w wizytach studyjnych w Polskiej Agencji Prasowej, Polskim Radiu oraz w Telewizji Polskiej. Prezes PAP Wojciech Surmacz oraz dziennikarz Aleksander Głowczewski pokazali siedzibę, zapoznali z działalnością agencji, która kontynuuje działalność utworzonej w 1918 roku

Wszystkich chętnych zachęcamy do nagrywania wydarzeń polonijnych lub innego materiału o życiu Polonii (nawet telefonem komórkowym) i przesyłania go do TVP Polonia. Kontakt w tej sprawie pod adresem: bogumil.rawicz@tvp.pl.

Polskiej Agencji Telegraficznej. Uczestnicy Forum Mediów Polonijnych dowiedzieli się, jak przygotowuje się serwisy informacyjne, z których korzystają media, instytucje, urzędy państwowe i przedsiębiorcy oraz jak redaguje się, publikuje i dystrybuuje do mediów informacje prasowe nadsyłane przez instytucje, organizacje i korporacje.

Podczas wizyty w Polskim Radiu zaprezentowano nową stację Polskie Radio 24, która powstała 2,5 roku temu i jest poświęcona wyłącznie publicystyce i informacji. Od 6 rano do północy można słuchać debat, spotkań z publicystami z różnych mediów, a pasmo pomiędzy 22.00 a 23.00 przeznaczona jest na publicystykę kulturalną, naukową, historyczną. Audycji Polskiego Radia 24 można słuchać również przez Internet na stronie polskie-radio24.pl. Stacja korzysta z materiałów Polskiego Radia dla zagranicy. Najstarszą audycją na antenie Polskiego Radia 24 jest magazyn „Polacy w Świecie”, która mówi o Polakach na różnych kontynentach w nowoczesny sposób, odczarowuje stereotypy, na przykład o Syberii.

Dziennikarze polonijni zwiedzili budynek Polskiego Radia, zobaczyli studio nagrań, a nawet

■ Wizyta studyjna polonijnych dziennikarzy w Polskiej Agencji Prasowej

mieli okazję podpatrzeć pracę dziennikarzy radiowych podczas rozmowy z zaproszonym gościem na antenie „na żywo”. Ze starszym budynkiem Polskiego Radia związane są ciekawe legendy. Podobno budowali go jako więzienie śledcze, a z jego podziemi prowadzi tunel daleko poza działkę, należącą do Polskiego Radia. Podczas zwiedzania budynku, dziennikarze polonijni zobaczyli zarówno nowoczesne studia radiowe i studio radioowo-telewizyjne, jak i te starsze o rewelacyjnie zachowanym klimacie „dawnych czasów”.

W ramach Forum Mediów polonijnych uczestnicy mieli okazję poznać fotografa sławnych osobistości, mieszkającego w Nowym Jorku – Czesława Czaplińskiego, który opowiadał o swojej karierze fotografa, o współpracy ze znanymi osobami takimi jak m. in. Michael Jackson czy Donald Trump, jak również o tym, jak rozpowszechnienie fotografii cyfrowej ułatwiło pracę fotografów. Pod koniec spotkania Czesław Czapliński chętnie podpisywał, podarowane przez organizatorów Forum, egzemplarze swojej książki „Jak fotografować cyfrowo”.

Ostatniego dnia Forum przy śniadaniu uczestnicy spotkali się z dziennikarką Małgorzatą Karoliną Piekarską, która opowiadała o swojej pracy i przekonywała, że najlepsze tematy „leżą na ulicy”, a dziennikarzem może być każdy. Wystarczy,

że chce, nie wstydzi się pytać i cały czas pracuje nad warsztatem.

Na zakończenie V Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy odbyła się msza św. w Świątyni Opatrzności Bożej na warszawskim Wilanowie. Po błogosławieństwie i wspólnym odśpiewaniu Boże coś Polskę, delegacje zeszły do Panteonu Wielkich Polaków, gdzie została odsłonięta i poświęcona ojcom polskiej niepodległości, a także złożone wiązanki przy grobach prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego, Zygmunta Szadkowskiego, ks. prałata Zdzisława Peszkowskiego i Longina Komołowskiego.

Światowe Forum Mediów Polonijnych w ramach V Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy było świetną okazją do integracji polonijnych dziennikarzy, podniesienia kwalifikacji zawodowych, wymiany doświadczeń i wypracowania nowych form współpracy mediów polonijnych. Liczymy na kontynuację tych spotkań pozwalających na zacieśnienie współpracy i wymianę informacji o Polsce w mediach zagranicznych oraz o Polonii i Polakach za granicą w mediach wydawanych w Polsce, a także na nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy wydawcami mediów polonijnych a wydawcami mediów w Polsce oraz udoskonalenie warsztatu dziennikarzy polonijnych.

Elena Pumnea, Warszawa

■ Polonijne dziennikarki na Skwerze Wolności Słowa, gdzie stoi niezwykle pomnik – Memoriał Wolnego Słowa, upamiętniający podziemny ruch wydawniczy w PRL-u i ideę wolnego słowa, bez którego nie może istnieć demokracja

WIZYTA MARSZAŁKA SENATU W REPUBLICE MOŁDAWII

Marszałek Senatu Stanisław Karczewski odbył trzydniową wizytę w Mołdawii. W Kiszyniowie spotkał się z prezydentem Iorem Dodonem, premierem Pavlem Filipem, przewodniczącym parlamentu Mołdawii Andrianem Candu. W planie wizyty były też spotkania z mołdawską Polonią.

Oficjalna wizyta Marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego w Mołdawii rozpoczęła się 4 października 2018 r. od spotkania z przewodniczącym parlamentu Republiki Mołdawii Andrianem Candu. Marszałkowi towarzyszyli senatorowie: Waldemar Kraska i Konstanty Radziwiłł oraz wiceminister spraw zagranicznych Andrzej Papierz. Podczas spotkania z przewodniczącym parlamentu rozmawiano o staraniach Mołdawii o przystąpienie do Unii Europejskiej, wspieraniu tych dążeń przez Polskę, a także o dalszym rozwijaniu współpracy parlamentarnej i gospodarczej oraz wymiany naukowej.

Tego samego dnia delegacja z Marszałkiem Senatu na czele spotkała się z premierem Mołdawii Pavlem Filipem. Marszałek Senatu podziękował za wspieranie przez mołdawski rząd mniejszości polskiej mieszkającej w tym kraju.

– To około 5 tysięcy osób, które czują się Polakami, choć nie zawsze mówią po polsku, ale kulturowo polską kulturę i tradycje – powiedział Stanisław Karczewski. Zaznaczył, że jednym z zadań Senatu jest sprawowanie opieki nad Polonią i Polakami za granicą. – Nasza wizyta jest nastawiona również na wspieranie Polonii – podkreślił.

Drugiego dnia wizyty w Mołdawii Marszałek Senatu spotkał się z prezydentem Mołdawii Iorem Dodonem. Rozmawiano o współpracy parlamentarnej i gospodarczej oraz o polityce międzynarodowej. Podczas spotkania z przedstawicielami frakcji opozycyjnych w parlamencie i z większością parlamentarną Marszałek podziękował za wypo-

■ Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Stanisław Karczewski i przewodniczący parlamentu Republiki Mołdawii Andrian Candu

wiedzi, które naświetliły delegacji sytuację polityczną w Mołdawii i dały możliwość poznania reprezentowanych w polityce wewnętrznej poglądów. Marszałek podkreślił, że Polska nadal będzie starać się w jeszcze większym stopniu wykorzystywać potencjał współpracy parlamentarnej.

5 października 2018 r. Marszałek Senatu uczestniczył w uroczystym otwarciu konferencji „Nowości w medycynie”, zorganizowanej z okazji 20-lecia powołania Stowarzyszenia Polonijnych Organizacji Medycznych w Mołdawii.

Marszałek Senatu Stanisław Karczewski zapowiedział złożenie projektu w sprawie zmian w konstytucji. Chodzi o poszerzenie składu Izby Wyższej parlamentu o dwie osoby reprezentujące środowiska polonijne. Deklarację taką złożył w stolicy Mołdawii, Kiszyniowie.

W rozmowie z TVP Info podkreślił, że taka zmiana pozwoliłaby dowartościować Polonię. – To byłby gest wdzięczności wobec Polonii za udzielanie Polsce wsparcia – powiedział. – Z drugiej strony oznaczałoby ona wsparcie dla samej Polonii – dodał.

Stanisław Karczewski zaproponował, by jedno z dodatkowych miejsc w Senacie przysługiwało przedstawicielowi Polonii zza wschodniej granicy, a jedno – zza zachodniej. Wyraził również przekonanie, że wszystkie parlamentarne ugrupowania poprą założenia projektu. – Po moim przyjeździe z Mołdawii przedstawię projekt – zapowiedział.

Zgodnie z konstytucją, projekt zmian w ustawie zasadniczej może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub prezydent. Senat liczy 100 senatorów.

Późnym popołudniem w liceum im. M. Gogoła w Kiszyniowie delegacja Senatu z Marszałkiem Stanisławem Karczewskim na czele spotkała się z działaczami polonijnych organizacji, nauczycielami, uczniami i ich rodzicami. Jak podkreśliła dyrektorka szkoły Taisiia Anikieva, tutaj dzieci mogą uczyć się języka polskiego. Młodzież ucząca się w liceum przygotowała program artystyczny, na który złożyły się pieśni i wiersze w języku polskim. Zaprezentowane zostały również tańce ludowe: lubelski i sądecki, które wykonał zespół „Polacy Budzaka” z Komratu oraz polonez w wykonaniu zespołu „Jasna Góra” z Tyraspolu. – Jesteśmy pod wrażeniem występu i jesteśmy wzruszeni, że tak pięknie śpiewacie i mówicie po polsku i wkładacie tyle serca w wykonanie polskich tańców. Dziękuję rodzicom, bo to od Was zależy, czy wasze dzieci będą uczyły się języka polskiego. To bardzo ważne, aby podtrzymać polskość – zwrócił się do Polonii Marszałek. Mówił o staraniach władz polski wspierających rodaków poza granicami. – Robimy wszystko, aby wspierać Polaków zarówno tu, w Mołdawii, jak i w innych krajach na świecie – podkreślił. Marszałek wspominał, że jednym z zadań Senatu jest opieka nad rodakami mieszkającymi poza Polską.

Wieczorem w Filharmonii Narodowej Marszałek Senatu wręczył nagrody laureatom dwóch konkursów dla utalentowanych młodych mieszkańców Mołdawii: pianistycznym im. Ignacego Jana Paderewskiego oraz plastycznym im. Jana Matejki. Podczas uroczystego finału odbył się koncert nagrodzonych młodych muzyków oraz wernisaż prac plastycznych. Konkurs został zorganizowany po raz szósty przez Ambasadę RP w Kiszyniowie.

Zwieńczeniem wieczoru był koncert symfoniczny w Filharmonii Narodowej zorganizowany z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości.

Trzeciego dnia wizyty w Mołdawii Marszałek Senatu Stanisław Karczewski oraz senatorowie Waldemar Kraska i Konstanty Radziwiłł odwiedzili Polonię w Bielcach i Styrzycy. Mówiono o nauce języka polskiego i przekazywaniu polskich tradycji kolejnym pokoleniom, a także o potrzebach społeczności. Karczewski powiedział, że podtrzymywanie polskości to ważne i niełatwe zadanie dla rodaków mieszkających poza granicami. Jest to też wspólne zadanie dla władz polskich: Senatu, który opiekuje się Polonią, lecz także dla prezydenta, Ministerstwa Spraw Zagranicznych i innych polskich instytucji.

Dzieci i młodzież z Domu Polskiego w Bielcach i Styrzycy przygotowały programy artystyczne, na które złożyły się wiersze i pieśni w języku polskim. Uczestnicy zespołów: „Krokus”, „Tinere-tea” i „Styrzańskie dzwoneczki” zaprezentowali tańce ludowe.

Marszałek Karczewski podziękował dzieciom za występy oraz rodzicom i nauczycielom za trud przekazywania polskiej kultury i nauczanie języka polskiego. – Dostarczyliście nam wielu wzruszeń. Gratuję, że jesteście tak świetnie przygotowani, szczególnie, że zaprezentowane przez was wiersze, piosenki i tańce nie należą do łatwych – powiedział Marszałek.

Tego dnia odbyła się także wizyta polskiej delegacji w Instytucie Neurologii i Neurochirurgii w Kiszyniowie. Marszałek i senatorowie zobaczyli również polską bibliotekę im. Adama Mickiewicza. Przed jej siedzibą, pod tablicą upamiętniającą prezydenta Lecha Kaczyńskiego i wszystkie ofiary katastrofy pod Smoleńskiem złożono wieniec.

Marszałek spotkał się także z ordynariuszem diecezji kiszyniowskiej bpem Antonem Coșă w katedrze rzymskokatolickiej pw. Opatrzności Bożej w Kiszyniowie. W Bielcach Stanisław Karczewski odwiedził kościół katolicki pw. św. Archaniołów.

na podstawie: www.senat.gov.pl

■ Biblioteka Polska im. Adama Mickiewicza, ul. Lecha Kaczyńskiego.
Złożenie kwiatów przy tablicy upamiętniającej ofiary katastrofy smoleńskiej

■ Filharmonia Narodowa w Kiszyniowie. Uroczysty koncert z okazji Stulecia odzyskania Niepodległości przez Polskę

niepodległa
1918-2018

Międzynarodowa Konferencja Medyczna „NOWOŚCI W MEDYCYNIE”

5 października 2018 r. w Kiszyniowie odbyło się uroczyste otwarcie Międzynarodowej Konferencji Medycznej „Nowości w medycynie”, która została zorganizowana z okazji 20-lecia powołania Stowarzyszenia Polonijnych Organizacji Medycznych w Mołdawii (SPOM).

Konferencję otworzył Marszałek Senatu Stanisław Karczewski.

– Dziękuję za to, że podtrzymujecie kontakty z Polską, podtrzymujecie więź z krajem, ale i z polską medycyną, że organizujecie się i myślicie o Polsce – powiedział Marszałek. Zapewnił, że „lekarzem jest się przez całe życie” i chociaż sam już nie praktykuje, to tęskni za pracą w szpitalu. – Jest żal i tęsknota do zawodu. Dlatego zorganizowałem wiele konferencji w Senacie poświęconych medycynie. Wiele rozwiązań prezentowanych jako innowacyjne, zostały już wprowadzone do codziennej praktyki – zaznaczył Marszałek. Życzył uczestnikom, aby konferencja organizowana pod hasłem „Nowości w medycynie” była owocna i stała się miejscem wymiany doświadczeń i wiedzy z zakresu nowych technologii. – Jestem przekonany, że poziom naukowy będzie bardzo wysoki – dodał Marszałek.

Gośćmi honorowymi konferencji byli również: były Minister Zdrowia senator Konstanty Radziwiłł, przewodniczący senackiej Komisji Zdrowia senator Waldemar Kraska, wiceminister spraw zagranicznych Andrzej Papierz, prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Bonisławski oraz Ambasador RP w Kiszyniowie Bartłomiej Zdaniuk.

W konferencji medycznej wzięli udział lekarze z Polski, m. in. prof. dr hab. n. med. Mariusz Frączek, przewodniczący Rady Programowej Misji Medycznej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz przedstawiciele polonijnych stowarzyszeń medycznych ze Szwecji, Niemiec, Białorusi, Ukrainy i Mołdawii.

Podczas konferencji rozmawiano między innymi o nowościach w medycynie, zbliżającym się Światowym Kongresie Polonii Medycznej w Gdańsku i możliwościach nostryfikacji dyplomów w Polsce.

ORGANIZATORZY:

- Stowarzyszenie Polonijnych Organizacji Medycznych w Mołdawii
- Uniwersytet Medycyny i Farmacji im. N. Testemițanu w Republice Mołdawii

POD PATRONATEM:

- Senatu RP
- Ambasady RP w Republice Mołdawii
- Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych
- Naczelnej Izby Lekarskiej w Warszawie
- Naczelnej Izby Lekarskiej w Krakowie
- Okręgowej Izby Lekarskiej
- Śląskiej Izby Lekarskiej
- Lubelskiej Izby Lekarskiej
- Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w Niemczech

■ Marszałek Stanisław Karczewski życzył lekarzom owocnych obrad

■ Prezes Stowarzyszenia Polskich Organizacji Medycznych Borys Duda odbiera listy gratulacyjne z okazji 20-lecia SPOM / fot. Lew Bondarenko

Uczestnicy konferencji wysłuchali niezwykle interesujących wykładów znamienitych prelegentów oraz brali udział w dyskusjach.

Konferencja podzielona była na trzy panele tematyczne: historyczny, terapeutyczny i chirurgiczny. W pierwszym panelu mówiono o działalności naukowej poszczególnych towarzystw i stowarzyszeń lekarskich. Panel zainaugurował wykład pod tytułem „Stowarzyszenie Polonijnych Organizacji Medycznych w Mołdawii – 20 lat działalności”, który wygłosił dr n. med. Borys Duda, Prezes SPOM.

Do grona prelegentów panelu terapeutycznego należała również Prezes Polskiego Towarzystwa Medycznego w Mołdawii dr Emilia Timbalari, Asystent Katedry Mikrobiologii, Wirusologii i Immunologii na Uniwersytecie Medycyny i Farmacji im. Nicolae Testemițanu w Kiszyniowie.

Autorka zaprezentowała wykład pt. „Problemy oporności na antybiotyki w Mołdawii. Sposoby przezwyciężenia”.

Liczne wystąpienia, przygotowane z dbałością o merytoryczną stronę prezentacji kompleksowo pokryły zadany temat konferencji. Obrady zaowocowały aktualizacją wiedzy oraz integracją środowiska naukowego i promocją nauki.

Konferencja trwała dwa dni, ale poruszone zagadnienia warte były poświęconego czasu.

Goście konferencji mieli możliwość uczestniczyć również w wielkim winiarskim wydarzeniu – dwudniowym Festiwalu Wina, odbywającym się corocznie w październiku w śródmieściu stolicy Mołdawii. Oprócz tego organizatorzy przygotowali ciekawe wycieczki: po Kiszyniowie, do twierdzy w Sorokach oraz piwnic winnych w Cricovie, Purcari i Mileștii Mici.

Stowarzyszenie Polonijnych Organizacji Medycznych w Mołdawii jest organizacją zrzeszającą polskojęzyczne grupy lekarzy, farmaceutów, studentów i rezydentów medycyny przebywających w Mołdawii. Jej celem jest współpraca z polskimi i polonijnymi stowarzyszeniami medycznymi w innych krajach, dbałość o wysoki poziom opieki zdrowotnej w Mołdawii. Wypełniając swoją misję stowarzyszenie kultywuje polskie tradycje i obyczaje.

Kardynał Nycz z wizytą w Mołdawii

Na początku października 2018 r. z okazji stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę i 25-lecia pierwszych struktur diecezjalnych w Mołdawii, na zaproszenie biskupa z Kiszyniowa Antona Coșa, odbyła się czterodniowa wizyta kardynała Kazimierza Nycza w Republice Mołdawii.

– Chciałem się spotkać z Kościołem mołdawskim, który jest Kościołem mniejszościowym i przeżyć razem z nimi te podwójne uroczystości. A równocześnie będzie okazją, żeby się spotkać z Polonią. Moje spotkania z Polakami będą jednocześnie spotkaniami z tymi, którzy stanowią Kościół katolicki – powiedział przed wizytą Metropolita warszawski.

Metropolita zapoznał się z sytuacją mołdawskiego Kościoła, wspólnot polskich i mieszkańców Republiki Mołdawii. Zdaniem Ambasadora RP w Mołdawii Bartłomieja Zdaniuka uczczenie tych dwóch jubileuszy pozwoliło Polakom i osobom polskiego pochodzenia mieszkającym w Republice Mołdawii odświeżyć więź z ojczyzną.

9 października Metropolita spotkał się z kiszyniowską Polonią. W siedzibie diecezji kiszyniowskiej, obejmującej całą Mołdawię, katolicy zaprezentowali swoją działalność. O godz. 18.00 Metropolita warszawski przewodniczył Mszy św. w katedrze Opatrzności Bożej w Kiszyniowie. Wziął również udział w spotkaniu w Ambasadzie RP.

W dniu następnym Kardynał Nycz zapoznał się z dziełami, które prowadzi diecezja kiszyniowska. Metropolita złożył wizytę również w parafiach Nadnistrza. Odwiedził tam wieś Raszków, gdzie do dnia dzisiejszego stoi kościół pw. NMP i św. Kajetana – najstarszy istniejący katolicki kościół w Mołdawii, poświęcony w 1791 r., a ufundowany przez Józefa Lubomirskiego. W Raszkowie Kardynał Nycz odwiedził również groby miejscowych Polaków, a w zdominowanej przez Polaków wsi Sloboda-Raszków spotkał się z parafianami i gościł w miejscowej szkole, w której prowadzone są zajęcia z języka polskiego.

Z udziałem kardynała Kazimierza Nycza odbyła się msza św. w kościele pw. św. Józefa w Rybnicy. Metropolita odwiedził pracownię języka polskiego, następnie odprawił Mszę św. dla miejscowej wspólnoty.

W czwartek 11 października Metropolita warszawski odwiedził Dom Polski w Styrzy i uczące się w nim dzieci. Polacy są najliczniejszą grupą etniczną w tej wsi, założonej pod koniec XIX wie-

ku przez Polaków z Chocimia i Kamieńca Podolskiego. W planie wizyty nie zabrakło spotkania ze wspólnotą parafialną oraz modlitwy u grobów spoczywających tu rodaków. Na wiejskim cmentarzu znajdują się nagrobki z przełomu XIX i XX wieku, aktualnie trwa ich inwentaryzacja, ale jest szansa na ich renowację.

W tym dniu odbyły się również odwiedziny w parafii w Grigorówce. Kard. Kazimierz Nycz spotkał się z grupą wiernych i wysłuchał pełnych wzruszeń opowieści o historii miejscowej wspólnoty.

W programie wizyty było także spotkanie w bieleckim Domu Polskim, a później – w parafii pw. Świętych Archaniołów. Kardynał Nycz odprawił dla tamtejszej wspólnoty wieczorną liturgię w kościele.

Natomiast ostatni dzień wizyty w Mołdawii, piątek 12 października Kard. Nycz rozpoczął od liturgii dnia odprawionej w języku polskim w katedrze w Kiszyniowie. O godz. 10.00 odwiedził prężnie działającą w stolicy Mołdawii Bibliotekę Polską, a następnie złożył wiązankę kwiatów przy znajdującej się tam tablicy upamiętniającej ofiary katastrofy smoleńskiej. Kard. Nycz odwiedził także polskie groby na cmentarzu polsko-ormiańskim, gdzie obok siebie spoczywają osoby różnych narodowości i wyznań.

Jak zaznaczył Ambasador RP w Mołdawii Bartłomiej Zdaniuk, wizyta Metropolity warszawskiego w tym kraju miała dwa wymiary – kościelny i polski. Jego zdaniem, przyniesie ona wsparcie dla struktur kościelnych w Mołdawii, a może też impulsy dla dalszego rozwoju wspólnoty katolickiej. – Ważne jest, by pokazywać, że my wszyscy: duchowni i świeccy, wszyscy pamiętamy o naszych rodakach za granicą, którzy mieszkają tam od kilku pokoleń. Ta więź jest bardzo ważna dla kultywowania polskości – podkreślił Ambasador.

na podstawie www.archwwa.pl, www.radioplus.pl

KATOLICY W MOŁDAWII

Szacuje się, że na 3 miliony mieszkańców Republiki Mołdawii katolików jest ok. 20 tys. Jak podkreśla Ambasador Bartłomiej Zdaniuk, jest to wspólnota aktywna i w dużej mierze pokrywa się ze społecznością polską.

– Katolicy są obecni w wielu częściach Mołdawii, nie tylko w stolicy Kiszyniowie, ale także w północnej części kraju. Znacząca społeczność jest w mieście Bielce – ok. 800 osób, to bardzo duża parafia jak na miejscowe realia. Katolicy są również obecni w regionie naddniestrzańskim, gdzie funkcjonuje 6 kościołów. Zarówno w Naddniestrzu jak i w całej Republice Mołdawii pracuje duszpastersko kilkunastu polskich księży, są też obecne siostry zakonne. Niektórzy przyjechali tam 30 lat temu, budowali kościoły, zakładali struktury parafialne, tworzyli wspólnoty w Bielicach, Tyraspolu czy Rybnicy, a teraz mogą cieszyć się owocami swojej pracy. – Cieszą się, gdy ktoś ich odwiedza, ma okazję zobaczyć w jakich realiach funkcjonują, jakie są ich potrzeby i wyzwania – zauważył Ambasador RP w Mołdawii.

Diecezję kiszyniowską, a wcześniej administraturę apostolską w Mołdawii ustanowił 28 października 1993 r. papież Jan Paweł II. Na jej pierwszego administratora, a od 2001 r. biskupa diecezjalnego powołał 32-letniego wówczas kapłana z rumuńskiej diecezji Jassy – Antona Coșę.

Diecezja kiszyniowska wspólnie z Narodowym Muzeum Historii pod koniec jubileuszowego roku obchodów 25-lecia pierwszych struktur diecezjalnych w Republice Mołdawii zorganizowała wystawę fotografii istniejących obiektów kultu religijnego w tym kraju.

Otwarcie wystawy, które odbyło się w dniu 27 października 2018 r., zaszczycili swoją obecnością: abp Miguel Maury Buendía, bp Anton Coșa, Ambasador RP w Republice Mołdawii Bartłomiej Zdaniuk.

Podczas wernisażu odbyła się prezentacja książki ks. Petru Ciobanu „Biserica Catolică din Basarabia în perioada interbelică”.

▲ W Styrzy kard. Kazimierz Nycz odwiedził Dom Polski i uczące się w nim dzieci / fot: www.catholicmold.md

◀ Kard. Kazimierz Nycz odprawia mszę św. w Rybnicy

◀ Kard. Kazimierz Nycz i Biskup Anton Coșa z wiernymi w kościele w Grigorówce

■ Ambasador RP Bartłomiej Zdaniuk i Biskup Anton Coșa na otwarciu wystawy w Narodowym Muzeum Historii w Kiszyniowie / fot: Lew Bondarenko

Podróże 2018

☐ Poznajemy województwo kujawsko-pomorskie

W sierpniu br. dziesięcioro młodych osób ze Stowarzyszenia Polaków Gagauzji uczestniczyło w obozie integracyjnym dla dzieci i młodzieży polonijnej, zorganizowanym przez Fundację „Młoda Europa” w Bydgoszczy.

W czasie dziesięciodniowego pobytu w Ośrodku Wypoczynkowym „Wiktorowo” w województwie kujawsko-pomorskim zrealizowano ciekawy i bardzo intensywny program edukacyjno-rekreacyjny. W projekcie uczestniczyli młodzi ludzie z Ukrainy, Białorusi i Mołdawii.

Niezapomnianych wrażeń dostarczył młodzieży rajd kajakowo-rowerowy. Spływ kajakowy do Inowrocławia był doskonałym mo-

mentem na naukę rozpoznawania ptactwa wodnego i niektórych gatunków roślin. Nie mniej interesująco przebiegał rajd rowerowy: obiady na brzegu rzeki, kąpiel, biwakowanie. Nikogo nie przestraszyła codzienna trasa rowerowa o długości 25 km. Na rowerach młodzież dotarła do Biskupina, gdzie zwiedziła Muzeum Archeologiczne, a po warsztatach lepienia z gliny odbył się rejs statkiem po Jeziorze Biskupińskim.

Podczas wycieczki do Torunia młodzież zwiedziła Muzeum Kopernika i miała okazję kupić prawdziwe toruńskie pierniki.

Pobyt w ośrodku Wiktorowo łączył się z warsztatami kulinarnymi oraz nauką pieczenia piernika. W czasie zajęć z gotowania młodzież przygotowywała tradycyjne

dania swoich regionów. Uczestnicy projektu brali również udział w innych zajęciach integracyjnych, m. in. strzelaniu z łuku, zawodach sportowych, kąpielach w jeziorze, wyjazdach na basen, dyskotekach.

Fundacji „Młoda Europa” zdecydowanie udało się osiągnąć najważniejszy cel – zacieśnienie więzi młodej Polonii z Polską oraz integracja międzynarodowa, co było szczególnie widoczne podczas pożegnalnego, pełnego wrzusek i łez wieczoru.

Organizatorzy zapewнили ciekawy i aktywny wypoczynek wakacyjny dla Polonusów, przybliżając historię Polski i umożliwiając poznanie kultur innych krajów.

Władysław Wolewicz

Wiktorowo

Budva

☐ Polacy Budżaka na Budva Fest 2018

Zespół „Polacy Budżaka” po raz kolejny reprezentował swój region i kraj za granicą. Tym razem grupa miała okazję uczestniczyć w Międzynarodowym Festiwalu Folkloru „Budva Fest 2018” w Czarnogórze, w dniach 23-30 sierpnia 2018 r.

W tej barwnej imprezie uczestniczyło 12 zespołów ludowych z różnych krajów: z Chorwacji, Cypru, Macedonii, Rumunii, Słowenii, Turcji i in. Mołdawię reprezentował Zespół „Polacy Budżaka”.

Festiwal rozpoczął się korowodem, który przeszedł przez część Budwy, a zakończył występami na placu Starego Miasta. Wszyscy uczestnicy festiwalu dzielnie prezentowali się na scenie amfiteatru. „Polacy Budżaka” wystąpili

w dwóch koncertach, przedstawiając tańce: gagauski, bułgarski, sądecki i krakowiak.

Nie zabrakło również czasu na odpoczynek, czy zwiedzanie zabytków. Dla młodzieży i rodziców uczestników zespołu zorganizowano wycieczki na wyspy i na plażę Królowej, która jest dostępna tylko łodzią. Sama plaża jest prawie zawsze w cieniu cyprysów i drzew oliwnych. Z dwóch stron otoczona jest białymi skałami, co sprawia, że czujesz się jak na odizolowanej wyspie.

Wszystkim bardzo podobały się spacerować wąskimi uliczkami miasta Bar, w którym mieszkaliśmy oraz Budvy – najbardziej znanej miejscowości wybrzeża czarnogórskiego. Miasto liczy aż około 2500 lat. Dookoła Budvy rozcią-

gają się góry, które w połączeniu z błękitnym morzem Adriatyku oraz śródziemnomorską roślinnością tworzą niezapomniane widoki. I oczywiście, na wybrzeżu Adriatyku czekały na nas krystalicznie czysta woda morza i piaszczyste plaże! Wielu z Polonusów właśnie tam pierwszy raz zobaczyło morze.

Bardzo dziękujemy organizatorom za zaproszenie na Międzynarodowy Festiwal Folkloru w Czarnogórze. Ta impreza była doskonałą okazją nie tylko do podzielenia się tradycją i narodowym dziedzictwem folklorystycznym, ale również do zaprezentowania swoich artystycznych umiejętności i nawiązania nowych przyjaźni.

Marina Wolewicz-Garczu
zdjęcie na dole: Autorka z dziećmi

Bar

Wymiana młodzieży w Komracie

W dniach 17-23 września br. w stolicy Gagauzji przebywały grupy młodzieży z Polski, Litwy i Bułgarii. Dzięki wymianie młodzieży zrealizowanej w ramach programu Erasmus+ goście mogli poznać działanie instytucji Gagauz Yeri oraz życie jej mieszkańców.

W ramach współpracy organizacji z czterech krajów – Fundacji „Kompania Kresowa” z Warszawy, Ruchu Młodzieży Polskiej z Litwy oraz organizacji „Młodzież dla Bałkanów” z bułgarskiej Sofii powstała idea wyjazdu do Gagauzji i przyjrzeniu się na miejscu temu unikalnemu pod względem politycznym i kulturalnym regionowi Europy. Młodych ludzi zainteresowało, jak funkcjonuje system polityczny i administracyjny Terytorium Autonomicznego Gagauzji, jak chronione są dzięki niemu prawa różnych grup narodowościowych. Było to szczególnie interesujące dla młodych Polaków z Litwy. Część z nich pochodziła z rejonu sołecznickiego położonego na południe od Wilna, gdzie Polacy stanowią 80 % mieszkańców.

Miejscowym partnerem przeprowadzenia wymiany młodzieży w Komracie było Stowarzyszenie „Sirius” wspomagane przez Stowarzyszenie Polaków Gagauzji. Wymiana trwała w dniach 17-23 września. Dobrym duchem

i głównym praktycznym organizatorem działań młodzieży była pani Ludmiła Wolewicz przewodząca obu miejscowym organizacjom.

Poznanie funkcjonowania autonomii Gagauzji młodzież rozpoczęła w jej najważniejszym organie – parlamencie. Gagauzja posiada własne Zgromadzenie Narodowe – Halk Topluşu i właśnie jego przewodniczący Władimir Kyssa podejmował we wtorek przed południem uczestników wymiany. Pan Kyssa podkreślił, że Gagauzja jest regionem wielonarodowościowym i przyznanie jej szerokiej autonomii okazało się najlepszym sposobem na uniknięcie krwawego konfliktu etnicznego. Przedstawił szczegółowo zakres pełnomocnictw władz autonomicznego regionu, omówił też system wyborczy do regionalnego parlamentu.

19 września uczestnicy wymiany mogli po raz pierwszy przekonać się jak autonomia terytorialna przekłada się na działalność szkolnictwa wyższego. Młodzież odwiedziła Komracki Uniwersytet Państwowy. Młodzież powitał w jego murach sam rektor Siergiej Zacharjia, pokazując gościom gabinety naukowe i bibliotekę oraz opowiadając o współpracy zagranicznej uczelni. Następnie w kawiarni w centrum miasta z młodzieżą spotkał się mer Komratu Siergiej Anastasow. Mer to lokalny przedsiębiorca i właśnie wokół lokalnych uwarunkowań ekonomicznych orbitowała rozmowa z młodzieżą.

20 września uczestnicy wymiany odwiedzili Komrackie Kolegium Pedagogiczne. Nazwać jednak Kolegium szkołą filologiczną to jak nic nie powiedzieć. Jest ono w istocie kuźnią artystów. W otoczeniu

zbieranych przez lata małych dzieł sztuki ludowej działa tu prawdziwy salon poetycki. Bardzo wielu uczniów podejmuje próby twórczości poetyckiej w wielu językach równocześnie, sumiennie wydawanej w formie zeszytów i tomików. W Kolegium uczy się także tradycyjnej pieśni i muzyki, o czym uczestnicy wymiany szybko się przekonali – uczniowie z dnia na dzień byli w stanie przygotować dla nich prawdziwy koncert odzwierciedlający całe zróżnicowanie Gagauzji. Odśpiewano lub zagrano pieśni gagauskie, polskie, rosyjskie, ukraińskie.

21 września młodzież pojechała w delegację do Taraklii. Rejon taraklijski sąsiaduje z Gagauzją. Będąc częścią unitarnego terytorium Gagauzji jest głównym centrum życia Bułgarów w Mołdawii. Stanowią oni 65 % mieszkańców rejonu. Sytuacji w nim byli szczególnie ciekawi uczestnicy z wymiany przybyli z Sofii. Z entuzjazmem przywitani oni obecnością bułgarskiej flagi, a także bułgarskich napisów w gmachu urzędu miejskiego, gdzie spotkał się z młodzieżą mer Siergiej Filipow. Nie omieszkał on przeprowadzić krótkiej konwersacji ze swoimi młodymi rodakami

z Bułgarii właśnie w języku ojczystym ich i swoim. W toku dalszej dyskusji mówił o społecznych, ekonomicznych i politycznych uwarunkowaniach rejonu, przy czym jego obserwacje były o tyle bogate, że wcześniej Filipow był deputowanym parlamentu Mołdawii. Uczestnicy wymiany odwiedzili także Takalijski Uniwersytet Państwowy im. Grigorija Camblaka. Wracając z Taraklii uczestnicy wymiany odwiedzili Narodowe Muzeum Historyczno-Etnograficzne Gagauzji we wsi Besalma. W niewielkim, kameralnym ośrodku zgromadzone eksponaty przede wszystkim

o charakterze etnograficznym, ukazujące jak rozwijała się kultura materialna Gagauzów, ale też pamiętki z czasów walki o narodową samodzielność Gagauzji. Wieczorem uczestnicy wymiany z Gagauzji przyprowadzili swoich kolegów i koleżanki z miejscowego zespołu tanecznego „Polacy Budżaka”, który wykonał nie tylko tańce polskie – poloneza i kaszuba, ale też energetyczne, korowodowe tańce gagauskie i bułgarskie.

22 września uczestnicy wyjechali do Kongazu na zjazd sportowy Polonii z całej Mołdawii. Tym samym mogli poznać nie tylko Polaków z Gagauzji, ale też z innych

części Mołdawii: z Kiszyniowa, Tynowa, Sorok i innych miejscowości. Wspólnie z nimi uczestnicy wymiany biegali, skakali przez przeszkody i przeciągali linę. W czasie późniejszego spotkania przy wyśmienitym poczęstunku liderzy poszczególnych organizacji polskich przedstawiali je i swoje społeczności. Dzięki temu młodzież otrzymała szeroki obraz życia kilku tysięcy Polaków w tym kraju. Pani Wolewicz, która szczegółowo opisała działalność swojej organizacji i klasy w której miejscowe dzieci uczą się języka polskiego i historii Polski, chciałaby stworzyć w Komracie Dom Polski

i liczy na wsparcie instytucji państwa polskiego w tej kwestii.

Młodzież uznała, że tego rodzaju podmiotowość jaką jest autonomia terytorialna stanowi wielki sukces małego narodu, jakim są Gagauzi, zmuszeni do walki o swoje istnienie w miejscu ścierania się interesów wielkich i małych państw. Autonomia gwarantuje jednak poszanowanie praw i realizację potrzeb także innych grup narodowościowych zamieszkujących Gagauz Yeri. Młodzież była zachwycona otwartością i gościnnością mieszkańców Gagauzji.

Karol Kaźmierczak

zdjęcia: www.kresy.pl

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2018 Rokiem Zbigniewa Herberta, oddając hołd „jednemu z najwybitniejszych poetów polskich i europejskich XX wieku”. W uchwale podkreślono, że Herbert wprowadził do polszczyzny wiele zdań „budujących naszą tożsamość i wyobraźnię”, z których najważniejsze brzmi: „Bądź wierny Idź”.

Bądź wierny Idź

29.10.1924 – 28.07.1998

ZBIGNIEW HERBERT urodził się 29 października 1924 roku we Lwowie. Tam uczęszczał do szkoły powszechnej pod wezwaniem św. Antoniego oraz gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego. W czasie okupacji Lwowa, najpierw sowieckiej, potem niemieckiej, uczył się na tajnych kompletach i w roku 1943 zdał maturę. Wstąpił do Armii Krajowej i ukończył tajną szkołę podchorążych. Imat się różnych zajęć zarobkowych, był między innymi karmicielem wszy w Instytucie Behringa, produkującym szczepionkę przeciw tyfusowi.

W roku 1944 przed wkroczeniem Armii Czerwonej do Lwowa, wyjechał do Krakowa, gdzie krótko studiował na Akademii Sztuk Pięknych oraz prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, zaś w roku 1947 ukończył Akademię Ekonomiczną. Potem osiadł w Sopocie i podjął studia filozoficzne u prof. Henryka Elzenberga na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Równocześnie pracował w Narodowym Banku Polskim w Gdańsku i w redakcji „Przeglądu Kupieckiego”. W roku 1948 wstąpił do Związku Literatów Polskich i zatrudnił się w biurze ZLP. W tym samym roku zadebiutował jako felietonista na łamach „Tygodnika Wybrzeża”.

W roku 1949 przeprowadził się do Torunia, nawiązał współpracę ze „Słowem Powszechnym”, na którego łamach drukował recenzje, felietony literackie, a także teksty o sztuce i filozofii. Rok później przeprowadził się do Warszawy, gdzie na łamach tygodnika „Dziś i Jutro” zadebiutował jako poeta trzema wierszami: Napis, Pożegnanie września oraz Złoty środek. W tym

najlepsze cytaty z Herberta

Pan Bóg kiedy budował świat
marszczył czoło
obliczał obliczał obliczał
dlatego świat jest doskonały
i nie można w nim mieszkać

[„W pracowni” w: „Studium przedmiotu”, 1961]

samym roku zaczął regularnie publikować na łamach „Tygodnika Powszechnego” i wystąpił z ZLP, gdy tylko zaczęła obowiązywać doktryna realizmu socjalistycznego. W roku 1951 przeprowadził się do Warszawy, tutaj nadal pracował twórczo, zaś na życie zarabiał jako kalkulator i chronometrażysta w Nauczycielskiej Spółdzielni Pracy „Wspólna Sprawa”, ekonomista projektant w Centralnym Biurze Studiów i Projektów Przemysłu Torfowego, kierownik administracyjny biura Związku Kompozytorów Polskich, a nawet jako ekspedient w sklepie.

Zestaw jego dwudziestu wierszy ukazuje się w roku 1954 na łamach wydane przez PAX almanachu pod zaczerpniętym z poezji Jerzego Lieberta tytułem «...każdej chwili wybierać mu-

szę». W roku 1955 nawiązał trwającą ćwierć wieku współpracę z miesięcznikiem „Twórczość”, na którego łamach publikował swoje najgłośniejsze wiersze, słuchowiska radiowe i eseje podróżne, a także liczne teksty o sztukach plastycznych i kulturze literackiej w Polsce i na świecie. W grudniu tego samego roku na łamach tygodnika „Życie Literackie” był jednym z bohaterów głośnej tzw. prapremiery pięciu poetów, będącej wyrazem przełamywania doktryny socrealizmu i zapowiedzią społeczno-politycznych zmian, do jakich doszło w październiku 1956 roku. Wtedy to, na fali tzw. odwilży ukazał się jego debiutancki zbiór wierszy *Struna światła*, zaś rok później tom *Hermes, pies i gwiazda*, zawierający nie tylko wiersze, ale również prozę poetycką. W tym samym czasie pisarz zadebiutował jako dramaturg sztukami *Jaskinia filozofów* oraz *Drugi pokój*. W roku 1958 jako stypendysta Ministerstwa Kultury i Sztuki wyjechał na Zachód, gdzie przybywał do roku 1960. Podróżował po Francji i Anglii, Włoszech i Grecji. W Paryżu poznał się z Jerzym Giedroyciem i środowiskiem Instytutu Literackiego.

Po powrocie do Polski ogłosił w latach 1960-1961 dwie sztuki *Rekonstrukcja poety* oraz *Lalek*, zbiór wierszy *Studium przedmiotu*, a w roku 1962 tom szkiców *Barbarzyńca w ogrodzie*. Wszystkie te książki spotkały się z wysokim uznaniem krytyki oraz czytelników. W roku 1963 pisarz otrzymał swoją pierwszą ważną nagrodę Fundacji im. Kościelskich w Genewie, zaś w roku 1965 nagrodę im. Fundacji im. Jurzykowskich w Nowym Jorku oraz przyznaną w Austrii Internationaler Nikolas Lenau Preis. W roku 1965 podjął pracę jako kierownik literacki Teatru im. Juliusza Osterwy w Gorzowie Wielkopolskim oraz wstąpił do zespołu redakcyjnego utworzonego wtedy miesięcznika „Poezja”, gdzie był zatrudniony do roku 1968. W tym samym roku ożenił się z Katarzyną Dzieduszycką. Na przełomie lat 60. i 70. wielokrotnie wyjeżdżał za granicę, podróżował po Europie i Ameryce Północnej. W roku akademickim 1970/1971 pracował jako *visiting professor* na uniwersytecie w Los Angeles, został przyjęty do Akademii der Künste w Berlinie Zachodnim oraz do Bayerische

Akademie der Schönen Künste w Monachium. W 1969 opublikował tom poezji *Napis*, w roku 1970 zawierające cztery utwory *Dramaty*, zaś w 1971 w prestiżowej serii wydawnictwa Czytelnik *Wiersze zebrane*. Wyrazem uznania, jakim cieszył się za granicą, była przyznana mu w Austrii w roku 1973 Nagroda im. Johanna Gottfrieda Herdera. W roku 1974 wykladał na Uniwersytecie Gdańskim, opublikował swój najgłośniejszy zbiór wierszy *Pan Cogito*, natomiast rok potem podpisał się pod Memoriatem 59 w proteście przeciwko planowanym przez władze PRL zmianom w Konstytucji, zwłaszcza wprowadzeniu do niej zapisów o kierowniczej roli PZPR oraz wieczystym sojuszu z ZSRR. Opowiedział się wtedy po stronie opozycji demokratycznej. Wkrótce, obłożony przez cenzurę zakazem druku, wyjechał za granicę. W roku 1979 na łamach „Twórczości” udało się jednak opublikować pierwsze szkice z cyklu *Apokryfy holenderskie*, które dopiero w roku 1991 ukazały się w książce *Martwa natura z wędzidłem*. Do roku 1981 przebywał głównie w RFN, Austrii oraz we Włoszech. Po powrocie do Polski związał się z wydawanym poza cenzurą czasopismem „Zapis”, uczestniczył w życiu politycznym oraz kulturalnym organizowanym przez NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 publikował wyłącznie w wydawnictwach podziemnych oraz emigracyjnych. W 1983 wydał tam 18 wierszy oraz Raport z oblężonego Miasta. W 1986 osiadł w Paryżu, gdzie zmagał się z chorobą i finansowymi niedostatkami. Na emigracji uhonorowano go Nagrodą Węgierskiej Fundacji Księcia Gabora Bethlena oraz Nagrodą im. Bruno Schulza, a także Nagrodą amerykańskiego PEN Clubu, wresz-

najlepsze cytaty z Herberta

idź wyprostowany wśród tych co na kolanach
wśród odwróconych plecami i obalonych w proch
ocalałeś nie po to aby żyć
masz mało czasu trzeba dać świadectwo
[„Przesłanie Pana Cogito” w: „Pan Cogito”, 1974]

cie Nagrodą miasta Vilenica oraz Jerusalem Prize for the Freedom of the Individual in Society. W roku 1990 w Paryżu wydał zbiór *Elegia na odejście* i niebawem podjął decyzję o powrocie do Warszawy, dokąd wrócił przez Amsterdam i Berlin w styczniu 1992 roku. W następnych latach nakładem Wydawnictwa Dolnośląskiego wznowił wszystkie swoje dotychczasowe zbiory wierszy, tomy szkiców oraz dramatów. Nawiązał współpracę z „Tygodnikiem Solidarność”. W latach 1994-1996 uhonorowano go nagrodami Krytyków Niemieckich im. Thomasa Eliota, a także Miasta Münster. Zmagając się z postępującą chorobą przygotowywał do wydania książek, nad którymi pracował od lat, a które ukazały się dopiero po jego śmierci: *Labirynt nad morzem* oraz *Król mrówek*. Wiosną 1998 roku ogłosił zredagowany przez siebie tematyczny wybór 89 wierszy oraz tom poezji *Epilog burzy*.

Zmarł 28 lipca 1998 roku. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim.

na zdjęciu: **Zbigniew Herbert w Oborach, 1972 r.**
źródła: www.bn.org.pl, www.herbert.polskieradio.pl

ZBIGNIEW HERBERT	ZBIGNIEW HERBERT	ЗБИГНЕВ ХЕРБЕРТ
Kamyk	Pietricica	Камень
Kamyk jest stworzeniem doskonałym	pietricica este o făptură perfectă	Камень совершенен
równy samemu sobie pilnujący swych granic	egală cu sine avînd grijă de granițele sale	полон неизменным каменным смыслом
wypełniony dokładnie kamiennym sensem	plină exact de sensul de piatră	всегда равен себе и во всем знает меру
o zapachu który niczego nie przypomina niczego nie płoszy nie budzi pożądania	cu miros care nu amintește de nimic nu stîrnește nicio dorință	его не бросает ни в жар ни в холод
jego zapał i chód są słuszne i pełne godności	entuziasmul ei și răceala sînt juste și pline de demnitate	все в нем правильно и надежно ни тревоги ни памяти ни желаний
czuję ciężki wyrzut kiedy go trzymam w dłoni i ciało jego szlachetne przenika fałszywe ciepło	simt o mare mustrare cînd o țin în palmă și trupul ei nobil este pătruns de o căldură falsă	тяжелым укором его благородное тело лежит на моей ладони наливаясь притворным теплом
– Kamyki nie dają się oswoić do końca będą na nas patrzeć okiem spokojnym bardzo jasnym	– Pietricelele nu se lasă îmblînzite ne vor privi pînă la capăt cu un ochi liniștit foarte limpede	– От камней нет спасенья они до конца будут смотреть на нас не мигая светло и спокойно
Traducerea Passionaria Stoicescu		Перевод Андрея Базилевского

Wyrazy głębokiego współczucia

Pani
Annie Cerazy
nauczycielce języka polskiego
w Komracie

z powodu śmierci
Męża
składają

Prezes i Członkowie
Stowarzyszenia Polaków Gagauzji

**USŁUGI PRZEWODNIKA
I ORGANIZACJA WYCIECZEK
PO MOŁDAWII**

Przewodnik po Mołdawii w języku polskim. Organizacją wycieczek – noclegi, wycieczki do winiarni i po monastyrach, wyjazdy do Naddniestrza (grupy i turyści indywidualni).

e-mail: pomoldawii@gmail.com
telefon/whatsapp: **+373 600 76633**

Осень – время подведения итогов прошедшего лета. АНДРЕЙ СИНЕЙКО, курсант Центра польского языка и культуры в Государственном университете Кишинева, поделился с нами своими впечатлениями о проведенных каникулах и о Летней школе в Торуні, куда он попал с помощью Национального агентства академического обмена (NAWA).

– КАК ТЕБЕ УДАЛОСЬ СТАТЬ СЛУШАТЕЛЕМ ЛЕТНЕЙ ШКОЛЫ ПОЛЬСКОГО ЯЗЫКА И КУЛЬТУРЫ В ГОРОДЕ ТОРУНЬ?

– Желание глубже ознакомиться с культурой Польши и подучить польский язык стало одной из моих главных целей на это лето. В апреле я зарегистрировался на сайте NAWA для участия в конкурсе, в ходе которого были отобраны будущие участники Летней языковой школы. Уже в первых числах июня объявили результаты и мне пришло сообщение о том, что я приглашен на учебу в Летнюю школу, организованную Университетом им. Н. Коперника в Торуні.

– КАКИМИ БЫЛИ ТВОИ ПЕРВЫЕ ВПЕЧАТЛЕНИЯ О ГОРОДЕ?

– Из Кишинева в Торунь я добирался с пересадкой во Львове. На украинско-польской границе, во время прохождения паспортного контроля, познакомился еще с тремя участницами Летней школы. В Торунь мы прибыли поздним вечером, уставшие. А город увидели уже на следующий день, когда для нас организовали экскурсию. Конечно же, Торунь произвел на нас необыкновенное впечатление, особенно мне понравилась старая часть города.

– АНДРЕЙ, ОПИШИ ТИПИЧНЫЙ ДЕНЬ СТУДЕНТА ЛЕТНЕЙ ШКОЛЫ. КАК БЫЛО ОРГАНИЗОВАНО УЧЕБНОЕ ВРЕМЯ?

– Наш обычный день: подъем – в 7.00, завтрак – в 8.00. Во время завтрака мы общались, делились друг с другом информацией и впечатлениями. В 8.45 отправлялись в университет.

С 9.00 до 14.00 проходили лекции польского языка, а после обеда начинались занятия, на которых нам рассказывали об истории Польши, о культурных традициях ее регионов. Все лекции были очень интересны. Самыми сложными, и в то же время увлекательными, были лекции фонетики, так как нам приходилось выговаривать польские скороговорки. Это было нелегко. Не с первого

Жесień to czas letnich podsumowań. Porozmawialiśmy z ANDREJEM SINEJKO, studiującym język polski w Centrum Języka i Kultury Polskiej na Młdawskim Uniwersytecie Państwowym w Kiszyniowie. Opowiadał nam o letnich wakacjach, podczas których... uczył się języka polskiego w Letniej Szkole w Toruniu, zorganizowanej przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA).

– JAK UDAŁO CI SIĘ ZOSTAĆ UCZESTNIKIEM LETAJĄCEJ SZKOŁY JĘZYKA I KULTURY POLSKIEJ W TORUNIU?

– Jednym z moich głównych planów na lato było pojechać do Polski, poznać jej kulturę i uczyć się języka. W kwietniu zarejestrowałem się na stronie NAWA, aby uczestniczyć w konkursie, w wyniku którego

typowano uczestników Letniej Szkoły. Na początku czerwca otrzymałem informację, że jestem zaproszony do uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

– JAKIE BYŁY TWOJE PIERWSZE WRAŻENIA PO PRZYJEŹDZIE DO TORUNIA?

– Z Kiszyniowa do Torunia jechałem z przesiadką we Lwowie. Na granicy ukraińsko-polskiej zawarłem znajomość jeszcze z trojgiem uczestników Letniej Szkoły. Do Torunia przybyliśmy późno, około godz. 22.00. Byliśmy zmęczeni, ale pierwsze wrażenia były bardzo pozytywne. Następnego dnia zorganizowano dla nas wycieczkę po mieście. Szczególnie spodobała mi się stara część Torunia – jej historia i architektura.

– OPOWIEDZ, JAK WYGLĄDAŁ DZIEŃ STUDENTA LETAJĄCEJ SZKOŁY. JAK MIELIŚCIE ZORGANIZOWANY CZAS?

– Codziennie pobudka o 7.00, śniadanie o 8.00. Przy śniadaniu rozmawialiśmy, wymienialiśmy informacje, opowiadaliśmy sobie wesołe historie. Po śniadaniu szliśmy na uczelnię.

Od 9.00 do 14.00 odbywały się zajęcia języka polskiego, a po obiedzie od 15.00 do 17.30 uczyliśmy się o historii Polski i tradycjach różnych jej regionów. Wszystkie wykłady były bardzo ciekawe i przebiegały w przyjaznej atmosferze, która moim zdaniem sprzyja uczeniu się języka. Najtrudniejsze były lekcje fonetyki, kiedy musieliśmy szybko wypowiedzieć trudne zdania po polsku. Nie było łatwo

раза, но все же нам это удалось! Иногда занятия заканчивались раньше и нам организовывали экскурсию по городу. Ну, а после ужина мы располагали свободным временем.

Представители университета подготовили для нас две поездки – в Познань и Быдгощ. Мы побывали и в других городах Польши, осуществив эти поездки самостоятельно, вне учебного времени, пользуясь услугами сайтов www.koleo.pl и www.flixbus.pl.

– КАКИЕ ГОРОДА ВЫ ПОСЕТИЛИ?

– Кроме Познани и Быдгощи мы побывали в Гданьске, Варшаве, Кракове, Люблине, Гнезно, Гдыне, Сопоте. В каждом городе мы попадали под чарующее обаяние его красоты и архитектуры. Такие поездки способствовали более глубокому изучению польского языка, так как нам приходилось непосредственно общаться с его носителями. Веселые приключения, без которых, конечно же, не обошлось, теперь связаны у меня с приятными воспоминаниями об этих городах.

– ЧТО ТЫ ПОСОВЕТУЕШЬ ТЕМ, КТО ХОЧЕТ ПОЕХАТЬ В ПОЛЬШУ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ КУЛЬТУРЫ И ЯЗЫКА?

– Первое и, наверное, самое главное, что нужно сделать – это зарегистрироваться в электронной системе NAWA и своевременно подать документы на участие в отборочном конкурсе. Если вы получите положительную оценку, вас свяжут с представителями университета, в котором вы будете учиться. И тогда готовьтесь к поездке! Обязательно свяжитесь с представителями университета и сообщите, когда вы приедете. В случае возникновения каких-либо проблем в дороге организаторы постараются вам помочь. Не забудьте попросить, чтобы вам выслали документ с приглашением на учебу. Этот документ вам понадобится для прохождения пограничного контроля. ➤

i nie za pierwszym razem, ale się udało! Czasem zajęcia kończyły się wcześniej i wtedy zwiedzaliśmy miasto. O 19.00 była kolacja, po której był wolny czas.

Mieliśmy także dwie wycieczki – do Poznania oraz do Bydgoszczy. Organizowaliśmy sobie również wycieczki do innych miast w czasie wolnym od zajęć. Korzystaliśmy tutaj z usług oferowanych przez strony internetowe www.koleo.pl i www.flixbus.pl.

– JAKIE MIASTA ZWIEDZILIŚCIE?

– Oprócz Poznania i Bydgoszczy Gdańsk, Warszawę, Kraków, Lublin, Gniezno, Gdynię i Sopot. Za każdym razem, będąc w nowym mieście, byliśmy pod wrażeniem jego piękna i architektury. Te wycieczki sprzyjały nauce języka, ponieważ musieliśmy rozmawiać z Polakami. Zawsze robiliśmy dużo zdjęć. Różne wesołe przygody, bez których się nie obeszło, teraz są częścią wspomnień z tych miast.

– CO DORADZIŁBYŚ TYM, KTÓRZY CHCELIBY POJECHAĆ DO POLSKI, ABY UCZYĆ SIĘ JĘZYKA I KULTURY?

– Pierwszą i najważniejszą rzeczą jest zarejestrowanie się w systemie elektronicznym NAWA i w odpowiednim terminie wysłanie dokumentów na konkurs kwalifikacyjny. Jeśli uzyskacie pozytywną ocenę, skontaktuje się z Wami przedstawiciel uczelni, na której będziecie się uczyć. Wtedy możecie przygotowywać się do podróży! Bądźcie w kontakcie z przedstawicielem uczelni i poinformujcie, kiedy przyjedziecie. W razie problemów podczas podróży organizatorzy postarają się Wam pomóc. Nie zapomnijcie poprosić, aby wysłali zaproszenie do Szkoły. Ten dokument będzie przydatny podczas kontroli na granicy. ➤

Приехав в Польшу, вы будете поражены радушием принимающей стороны, красотой городов, резко контрастирующих с нашими, молдавскими. Возможно, вы задумаетесь, стоит ли тратить время на лекции, ведь их так много. Но советую не пропускать ни одной, так как это поможет быстрее изучить язык.

– БЛИЗКА ЛИ ТЕБЕ ПОЛЬСКАЯ КУЛЬТУРА?

– Да, очень! Я даже планирую подать документы для поступления в магистратуру в один из вузов Польши, изучать там маркетинг и логику.

Это лето было для меня ярким и запоминающимся. Хочу поблагодарить своего преподавателя в Центре польского языка и культуры в Государственном университете Кишинева – пани Иоанну Скибу. А еще я признателен тем, кто был со мной на летних курсах в Торуне – Семену Сенкивскому, Кристине Мандзий, Илоне-Марии Иванык, Ирине Копаните, Лидии Галимурке. Мы вместе путешествовали, отлично проводили время, выручали друг друга в трудных ситуациях. Без друзей это лето не было бы таким замечательным!

– СПАСИБО ЗА ИНТЕРВЬЮ!

Беседовала **Татьяна Мироник**
Фото из архива Андрея Синеяко

Po przyjeździe do Polski będziecie pod wrażeniem nowego otoczenia i miasta tak różnego od naszych, mołdawskich. Możliwe, że będziecie się zastanawiać, czy trzeba chodzić na wszystkie wykłady, których jest bardzo dużo. Radzę Wam uczestniczyć we wszystkich, ponieważ to pomoże Wam szybko nauczyć się języka.

– POLSKA KULTURA JEST CI BLISKA?

– Tak, bardzo! Mam zamiar złożyć dokumenty na studia wyższe, aby zdobyć w Polsce wykształcenie na kierunku marketing i logistyka.

Tegoroczne lato było niezapomniane. Chciałbym podziękować swojemu wykładowcy języka polskiego w Centrum Języka i Kultury Polskiej na Mołdawskim Uniwersytecie Państwowym w Kiszyniowie Pani Joannie Skibie. Chcę również wyrazić wdzięczność tym, którzy byli ze mną w Szkole Letniej: Siemionowi Sienkiwskiemu, Krystynie Mandziej, Ilonie-Marii Iwanyk, Irenie Kopanytii, Lidii Galimurka. Razem podróżowaliśmy, wspaniale spędzaliśmy czas, pomagaliśmy sobie nawzajem w trudnych sytuacjach. Bez przyjaciół to lato nie byłoby tak udane!

– DZIĘKUJĘ ZA ROZMOWĘ!

Rozmawiała **Tatiana Mironik**
Zdjęcia z archiwum Andreja Sinejko

KURS METODYCZNY W BUDAPESZCIE DLA NAUCZYCIELI POLONIJNYCH

Lokalny Ośrodek Metodyczny w Budapeszcie w dniach 29-30 sierpnia zorganizował szkolenie metodyczne dla nauczycieli. Na trzydniowy kurs zgłosili się wszyscy chętni poszerzenia swojej wiedzy nauczyciele polonijni z Węgier i innych krajów: Austrii, Rumunii i Mołdawii.

Warsztaty poprowadziła Pani Lucyna Bzowska, trenerka III stopnia, a jednocześnie nauczycielka dyplomowana z dużym doświadczeniem w pracy pedagogicznej, autorka wielu publikacji kierowanych do nauczycieli.

Hasłem przewodnim szkolenia były obchody 100. rocznicy odzyskania niepodległości. Podczas kursu uczyliśmy się wielu efektywnych metod

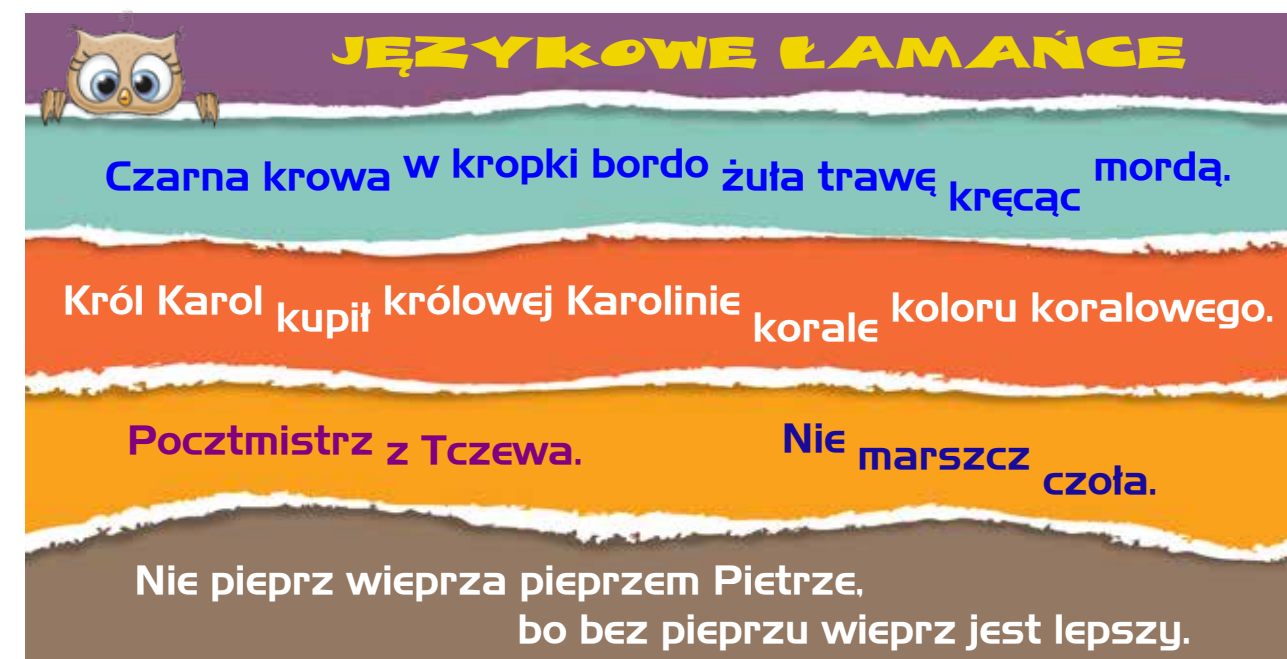
przekazywania uczniom wiedzy na tematy związane z historią i kulturą Polski.

Przez trzy dni mieliśmy okazję poznać różne rodzaje zajęć i zabaw związanych z odkrywaniem Polski i wszystkiego co się z nią łączy: inscenizowaliśmy polskie bajki, do których tworzyliśmy dekoracje i stroje, za pomocą map podróżowaliśmy polskimi miastami i poznawaliśmy zabytki kraju. Własnoręcznie wykonaliśmy książeczki o Polsce oraz i kwiaty w biało-czerwonych kolorach. Uczestniczyliśmy w zabawach, opartych na znanych powszechnie piosenkach i melodiach ludowych z nowymi przystosowanymi do tematu lekcji tekstami. Poznaliśmy również i praktycznie przećwiczyliśmy układy choreograficzne do znanych polskich tańców narodowych: poloneza i kujawiaka.

Wieczorami spacerowaliśmy ulicami Budapesztu, podziwialiśmy piękną architekturę, pomniki i wspaniałe parki stolicy Węgier.

Z całego serca dziękuję Pani Lucynę Bzowskiej za bardzo ciekawe zajęcia i chęć dzielenia się swoim doświadczeniem. Jestem również wdzięczna wszystkim pracownikom Lokalnego Ośrodka Metodycznego w Budapeszcie, a szczególnie jego kierownicze Pani Annie Lang za dobrze zorganizowane szkolenie i za okazane serce.

Ała Klimowicz, Głodiany

Adres do korespondencji:

Czasopismo „Jutrzenka”
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți
MOLDOVA

e-mail:

redakcja.jutrzenka@gmail.com

Nasza strona w internecie:

www.jutrzenka.md

Redaktor naczelna

Helena Usowa

Redaktor techniczny

Stefan Ladryk

Zespół redakcyjny:

Wanda Burek

Tadeusz Gaydamowicz

Ałła Klimowicz

Małgorzata Krajewska

Zofia Nieczaj

Lucyna Otwinowska

Sławomir Pietrzak

Anna Plutecka

Elena Pumnea

Tatiana Zalewska

Współpraca:

Joanna Bartków

Natalia Barwicka

Anna Dubiel

Marina Klipa

Władysław Ławski

Rusłan Misak

Aleksandra Niculeac

Lucia Țurcanu

Redaktor strony internetowej

Małgorzata Kyrłowa

Druk:

Logo-Design SRL

bd. Moscova 21, Chișinău

ISSN 1857-324X

9 771857 324007

MIĘDZYNARODOWA SPARTAKIADA W GAGAUZJI

22 września we wsi Kongaz w Autonomii Gagauskiej miała miejsce kolejna edycja corocznej spartakiady polonijnej, w której wzięły udział drużyny z całego kraju oraz drużyny międzynarodowe. Imprezę zorganizowało Stowarzyszenie Polaków Gagauzji.

W zawodach, rozegranych na miejscowym stadionie wzięły udział drużyny młodzieżowe z Komratu, Kiszyniowa, Sorok i Tyrnowa oraz międzynarodowy zespół złożony z juniorów z Polski, Litwy i Bułgarii. Ponadto na murawie zmagali się dwie drużyny młodzików w wieku od 6 do 9 lat.

Program zmagania obejmował sprint, bieg z przeszkodami i przeciąganie liny.

Doskonała pogoda sprzyjała sportowym wysiłkom, była także niejako symbolicznym dopełnieniem słonecznej, wesołej i radosnej atmosfery spartakiady.

Wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe dyplomy i koszulki, mogli także zregenerować siły dzięki znakomitym posiłkom zapewnionym przez organizatorów. Impreza była zwieńczeniem spotkań w ramach programów wymiany młodzieży realizowanego pod szyldem Erasmus +.

Celem spartakiady było nie tylko propagowanie kultury fizycznej, lecz przede wszystkim umocnienie więzi między młodymi przedstawicielami Polonii z całego kraju oraz ich zagranicznymi gośćmi.

Sportowe zmagania były możliwe dzięki pomocy Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie, która dofinansowała projekt, władzom wsi Kongaz, które udostępniły stadion oraz rodzinie Furtuna, która zapewniła obsługę cateringową.

Sławomir Pietrzak

WYNIKI POLONIJNEJ SPARTAKIADY W GAGAUZJI

- I miejsce – zawodnicy z Tyrnowa
- II miejsce – zawodnicy z Komratu
- III miejsce – zawodnicy z Sorok

Projekt współfinansowany
w ramach sprawowania opieki
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
nad Polonią i Polakami za granicą

Zdjęcia z archiwum Stowarzyszenia Polaków Gagauzji

**HISTORIA:
ZOBACZ**

Historia: zobacz platforma edukacyjna dla Polonii

Czy wiecie jakie książki czytał Józef Piłsudski, jak był małym chłopcem? Co ma wspólnego pierścień św. Kingi z kopalnią soli w Wieliczce? Kiedy powstał Pałac Kultury i Nauki? Co to takiego biżuteria patriotyczna? Tego wszystkiego, a także wielu innych ciekawych rzeczy, można dowiedzieć się z najnowszego projektu Fundacji Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii "Historia: zobacz".

„Historia: zobacz” to platforma e-learningowa opowiadająca o najciekawszych eksponatach polskich muzeów. Została przygotowana szczególnie z myślą o polskich dzieciach mieszkających i uczących się poza Polską. Jednak korzystać mogą z niej nie tylko uczniowie, ale również nauczyciele, rodzice, dziadkowie. Jest to idealny sposób na poszerzenie wiedzy i utrwalenie materiału, jak również przeprowadzenie ciekawej i niebanalnej lekcji w szkole. Każda lekcja wzbogacona jest o krótki filmik animowany.

Dostęp do lekcji nie wymaga logowania, jest darmowy i intuicyjny w obsłudze. Przygotowywane w ramach projektu materiały poszerzają ofertę edukacyjną dla Polonii znajdującą się na platformie e-learningowej www.historiadlapolonii.pl

Na platformie „Historia: zobacz” sukcesywnie, do końca roku będą pojawiać się kolejne lekcje. W sumie znajdzie się ich tu 14 i będą dotyczyć eksponatów znajdujących się między innymi w:

- Muzeum Narodowym w Warszawie
- Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie
- Muzeum we Fromborku
- Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce
- Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi
- Muzeum Warszawy
- Muzeum Powstania Wielkopolskiego

Wszystkie materiały są dostępne na WWW.HISTORIAZOBACZ.PL

Realizator projektu: Fundacja Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii www.duch.edu.pl

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

**HISTORIA:
POSZUKAJ**

Projekt HISTORIA: POSZUKAJ realizowany jest przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Program „Historia: zobacz” jest przygotowany i realizowany we współpracy z Fundacją Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii.

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA 2017-2021